

CITIZENS' EMPOWERMENT CENTER IN ISRAEL
40 George Wise St. P.O. Box 39080.
Tel Aviv 61390. Israel.
Tel: 972-3-6438979 Fax: 972-3-6439438
www.ceci.org.il

C E C I

המרכז הישראלי להעצמת האזרח (ע"ר)
רח' גורגי ויז 40, ת.ד. 39080.
תל-אביב 61390 ישראל.
טלפון : 03-6438979 פקס : 03-6439438
www.ceci.org.il/heb

דו"ח מעקב:

יישום החלטת הממשלה לייעול ההליך השיפוטי בבתי המשפט

על בסיס החלטת ממשלה 172 מיום 13.5.2013

פברואר 2016

CITIZENS' EMPOWERMENT CENTER IN ISRAEL
40 George Wise St. P.O. Box 39080.
Tel Aviv 61390. Israel.
Tel: 972-3-6438979 Fax: 972-3-6439438
www.ceci.org.il

C E C I

המרכז הישראלי להעצמת האזרח (ע"ר)
רח' גורג'י וייז 40, ת.ד. 39080.
תל-אביב 61390 ישראל.
טלפון : 03-6438979 פקס : 03-6439438
www.ceci.org.il/heb

אודות המרכז להעצמת האזרח :

המרכז הישראלי להעצמת האזרח הינו עמותה הפועלת בתחומי הממשל, ועוסקת באפקטיביות המגזר הציבורי ויכולות הביצוע של הרשות המבצעת. המרכז מתמקד בתהליכי יישום מדיניות, ובהיבטים שונים הקשורים לתפקוד הממשל ויכולתו לממש ולהוביל שינויים לטובת הציבור. במסגרת זו, מפעיל המרכז את מיזם "המוניטור", הכולל מעקב וניטור אזרחי אחר יישום החלטות ממשלה וחוקי כנסת והתנגשתם לציבור. "המוניטור" מסייע בהבנת תהליכי ממשל ויישום מדיניות באמצעות יצירת תשתית ידע רחבה, אמפירית ואינטגרטיבית של תהליכי יישום החלטות. מטרת "המוניטור" היא לקדם את טיוב עבודת הממשל בישראל ולהגביר את ההיכרות והמעורבות האזרחית בתחומי העשייה של המגזר הציבורי.

דו"ח מעקב:

יישום החלטת הממשלה לייעול ההליך השיפוטי בבתי המשפט

על בסיס החלטת ממשלה 172 מיום 13.5.2013

פברואר 2016

דו"ח המעקב נכתב במסגרת פרויקט "המוניטור" של המרכז להעצמת האזרח המבצע ניטור ומעקב אחר יישום החלטות ממשלה.

הדו"ח נכתב ע"י מאריא עיד, תחקירנית בפרויקט המוניטור ובהנחיית נועה רוזנפלד, מנהלת תחום ממשל במרכז להעצמת האזרח.

הקדמה: מערכת המשפט בישראל

מערכת המשפט בישראל סובלת מעומס רב ובירוקרטיה. העומס זה הוא תולדה של העובדה כי ישראל היא מהמדינות המובילות בכמות התיקים שנפתחים אל מול מספר קטן של שופטים. על פי נתונים שפרסמה רשות בתי המשפט בשנת על שנת 2014¹, ישנם 686 שופטים בישראל, בכל הערכאות) ו-65 רשמים. היחס של תיקים לשופט עומד על קרוב ל-2335 תיקים לשופטי לשנה.

על פי הדו"ח השנתי לשנת 2014 של הרשות השופטת גדל מספר התיקים שהוגשו לבתי המשפט ובתי הדין ל-744,630, לעומת 724,345 בשנת 2013. באותה השנה נסגרו 764,089 לעומת 752,927 בשנה הקודמת, מה שמעיד על מגמה חיובית. הנתונים בדו"ח מעידים על מגמה של ירידה בשנים 2013-2014 במלאי התיקים השוהים למעלה משלוש שנים במערכת, כך שבסוף שנת 2014 כמות המלאי של תיקים אלו עמדה על 25,763 תיקים לעומת 34,164 תיקים בשנת 2013.

למרות המגמה החיובית בסגירת תיקים, מצויה המערכת בעומס רב. עדות לכך, ניתן למצוא בדו"ח שפרסמה מחלקת המחקר של הרשות השופטת באוקטובר 2014 שמתבסס על דו"ח השוואתי שפרסמה הוועידה האירופית ומשווה בין 47 מדינות. על פי הנתונים שנאספו, במדינות מועצת אירופה נפתחו בממוצע 2,440 סכסוכים אזרחיים בערכאה ראשונה ל-100,000 תושבים ונסגרו 2,414. בישראל, מספר התיקים האזרחיים לנפש גבוה בהרבה ועומד על 4,490 תיקים אזרחיים נפתחים ו-4,527 נסגרים ל-100,000 תושבים. נתון נוסף המעיד על העומס הרב הוא ממוצע השופטים ל-100,000 נפש שעומד על 20.92 והחציון על 17.7. בישראל המצב גרוע בהרבה כשישנם רק 8.2 שופטים למספר זה.²

העומס הרב גורם לשחיקת השופטים, עליות משפט גדולות ולעיכוב בלוחות הזמנים. הדבר מביא לעינוי דין וכפועל יוצא מפחית את אמון הציבור במערכת המשפט. שנים רבות טוענים שופטים, עורכי דין ומתדיינים כי המצב בלתי נסבל.

¹ "דו"ח שנתי 2014, הרשות השופטת בישראל", הנהלת בתי המשפט, אגף פיתוח תכנון ותקציבים, מחלקת כלכלה וסטטיסטיקה. יעקב משמוש ומריה צירקינה.
² מחלקת מחקר של רשות השופטת, "פרסום הדו"ח ההשוואתי של הוועידה האירופית ליעילות הצדק (2014)", 30.10.2014.

ייעול ההליך השיפוטי בבתי המשפט

הצורך לייעל את ההליכים המשפטיים נידון במסגרת הוועדה לבחינת דרכי ייעול ההליכים המשפטיים³ בראשות השופטת רות רוני כבר ביוני 2008. הוועדה דנה בסדרה של נושאים מהתחום האזרחי והפלילי, בחנה שיקולים בעד ונגד והמליצה על שינויים רצויים לייעול ההליך השיפוטי. בשלב מאוחר יותר, נכללו צעדים בכיוון זה במסגרת התוכנית הכלכלית של הממשלה לשנים 2013-2014.

במסגרת התוכנית הכלכלית של שנת 2013, עברה בתאריך 13.5.2013 החלטה 172 לייעול ההליך השיפוטי בבתי המשפט. ההחלטה מבטאת את הצורך ביצירת כלים משופרים לרשות המשפט לייעול העבודה בהליך המשפטי ולוויסות עומסים בין בתי משפט שונים. בפועל, עוסקת ההחלטה במספר תיקוני חקיקה לקיצור תהליכים, הפחתת עלויות והפחתה בעומס התיקים על שופטים. המשרד הממונה על יישום ההחלטה הוא משרד המשפטים.

פירוט מרכיבי ההחלטה וסטטוס יישומם:

החלטת הממשלה מורכבת ממספר תיקונים בחוק בתי המשפט, תקנות סדר הדין האזרחי, תקנות בית המשפט, ובחוק הוצאה אל הפועל:

1. הגדלת סמכויות הרשמים הבכירים:

החלטת הממשלה קבעה כי יש לתקן את חוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד 1984 כך שרשמים בכירים יוסמכו לדון בעבירות מסוג ברירת משפט. כמו כן, נקבע כי יש להגדיל את סכום התובענות האזרחיות עד לסכום של 75,000 ₪ במקום 50,000 ₪ הקבועים היום. רשמים בכירים ממונים ע"י שר המשפטים ובפועל הם מתגברים את מערכת המשפט ומקלים מהעומס על השופטים. הגדלת סמכותם לדון בתובענות אזרחיות בסכום גדול יותר מפנה בפועל את השופטים לעסוק בתיקים אחרים.

סטטוס:

נעשה תיקון לחוק בתי המשפט שמספרו 76. החוק תוקן בתאריך 7.7.2014 ונכנס לתוקפו בתאריך 15.7.2014. התיקון קובע כי רשמים בכירים יוכלו לדון בתובענות עד לסכום של 75,000 ₪.

2. שכלול השימוש מערכת "נט המשפט":

"נט המשפט" הינה מערכת המידע המשפטית של מערכת המשפט בה מתפרסם מידע אודות פעילות המערכת. ממשק עורכי הדין נועד לסייע לעורכי הדין בעבודתם ולייעל אותה. למרות ש"נט המשפט" מסייעת בקבלת מידע, העברת הודעות ופסקי דין, היא לא חייבה עד כה את מקבלי ההודעות כפי שמחייבת קבלת דואר רשום. כיום, בעקבות תיקון בתקנות סדר הדין האזרחי התשמ"ד 1984 נקבע כי בתי משפט יוכלו להמציא לבעלי דין בעלי כרטיס חכם החלטות ופסקי דין ע"י הודעה באמצעות דואר אלקטרוני באמצעות מערכת "נט המשפט". מקבל ההודעה יראה אותה כאמצאה כדין, וכמו

³ "דו"ח הוועדה לבחינת דרכי ייעול ההליכים המשפטיים – בראשות כבוד השופטת רות רוני", יוני 2008, מדינת ישראל, רשות בתי המשפט.

כן, עורכי דין יוכלו להגיש תביעות/בקשות/כתבי בי-דין דרך אתר "נט המשפט" ובית המשפט יראה בבקשות אלו כהגשה כדין.

כמו כן, נקבעו בתקנות חריגים להגשת כתבי בי-דין דרך "נט המשפט", כאשר ישנה חובה כי בעלי דין יחתמו פיזית על תצהירים בהתאם לחובת האזהרה והזיהוי, ועורכי דין יכולים לחתום באמצעות חתימות אלקטרוניות כאשר נדרשות חתימתם על כתבי בי-דין. על אף דרישה זו, ניתן לסרוק את המסמכים החתומים וניתן להגישם דרך "נט המשפט" ולחסוך הגשה פיזית של מסמכים אלו.

סטטוס:

סעיף זה יושם. סעיף 215ה(א) בסדר הדין האזרחי תוקן והוא קובע כי "כתב בי-דין אלקטרוני, שנדרשת לגביו חתימה, וכן תצהיר המשוגר באמצעי אלקטרוני (להלן – תצהיר אלקטרוני) ייחתמו, כל אחד, על צורפותיהם, בחתימה אלקטרונית. אין באמור בתקנה זו לפטור מחובת האזהרה והזיהוי לפי כל דין". אכן הוכנס תיקון לתקנות סדר הדין האזרחי וכיום ישנן המצאות דרך הדוא"ל ורואים אותן כהמצאה לכל דבר ועניין לבעלי דין וכך להיפך, ניתן גם להגיש בקשות דרך "נט המשפט". השימוש במערכת איננו חנימי לעורכי דין והם משלמים תשלום שנתי קבוע.

3. ייעול תהליך תשלום האגרות לבתי המשפט:

בעת פתיחת תיק בבית משפט יש לשלם אגרה גבוהה יחסית לכיסוי העלויות. במידה והתהליך הסתיים מוקדם מהצפוי, יוחזר חלק מהכסף. הדבר מוביל לכך שישנו עיסוק רב בהחזרת כספים לאנשים שפתחו התיקים.

החלטת הממשלה קבעה לתקן את תקנות בית המשפט (אגרות) כך שיוטלו אגרות על בקשות ביניים בתיקים ובמקביל תופחת אגרת פתיחת תיק. דהיינו, האגרות למערכת המשפט ישולמו ככל שיתקדם התהליך, כך שיפחת הצורך לעסוק בחזרת כספים.

סטטוס:

תהליך זה טרם הוסדר ויושם בבתי המשפט. רק בתחילת אוגוסט 2015 דנה הממשלה בסעיף הנ"ל ורשמה את כוונת שרת המשפטים לבחון תיקון תקנות בתי המשפט (אגרות), תשס"ז – 2007, כך שיוטלו אגרות בקשות ביניים בתיקים באופן הבא – 60 ₪ לבקשות ביניים בתיקים הנידונים בבית משפט השלום ו-100 ₪ לבקשות בבית משפט מחוזי.

4. תיקונים בחוק הוצאה לפועל:

החלטת הממשלה קבעה לבצע שני תיקוני חקיקה בחוק הוצאה לפועל, התשכ"ז 1967. הראשון קבע כי סכום התביעה שניתן לבקש לבצעה בהוצאה אל הפועל יגדל מ-50,000 ₪ ל-75,000 ₪. השני קבע כי התראה שתשלח בדואר רשום עם אישור מסירה, וחייב סירב לקבל את ההתראה או לחתום על אישור מסירה, יראוהו כמי שההתראה הומצאה לו כדין.

סטטוס:

במסגרת החוק, בוצעו שני תיקוני החקיקה. תיקון 46 סעיף 1א81 בחוק הוצאה לפועל, התשכ"ז 1967 הגדיל את סכום התביעה שניתן לבקש לבצעה בהוצאה אל הפועל מ-50,000 ₪ ל-75,000 ₪. התיקון השני, הנוגע להתראות בדואר תוקן, ונכנס לתוקף בתאריך 15.10.2015. התיקון קבע כי "אישור על משלוח ההתראה בדואר רשום לנתבע ואישור מסירה או הערת פקיד הדואר או המוסר בדבר סירוב הנתבע לקבל את ההתראה או לחתום על אישור המסירה, לפי העניין". כלומר, עם הדואר הרשום נשלח אישור מסירה שגם במקרה בו מקבל הדואר סירב לחתום או לקבל את הדואר, הוא נחשב לפי הדין כמי שקיבל את ההודעה. בנוסף, פקיד הדואר או המוסר יכול לשמש כעד במקרה של סירוב.

סטטוס יישום לפי מרכיבי ההחלטה:

החלט	סטטוס	יישום
הגדלת סמכויות הרשמים הבכירים	החוק תוקן בתאריך ביולי 2014 וקובע כי רשמים בכירים יוכלו לדון בתובענות עד לסכום של 75,000 ₪.	✓
שכלול השימוש מערכת "נט המשפט"	תוקן הסעיף הרלוונטי בסדר הדין האזרחי	✓
ייעול תהליך תשלום האגרות לבתי המשפט כך שכך שיוטלו אגרות על בקשות ביניים בתיקים ובמקביל תופחת אגרת פתיחת תיק.	תהליך זה טרם הוסדר וישם בבתי המשפט	X
תיקונים בחוק הוצאה לפועל	תוקן סכום התביעה שניתן לבקש לבצעה בהוצאה אל הפועל יגדל מ-50,000 ₪ ל-75,000 ₪. באוקטובר 2015 נכנס לתוקף התיקון שקובע כי עם הדואר הרשום נשלח אישור מסירה שגם במקרה בו מקבל הדואר סירב לחתום או לקבל את הדואר, הוא נחשב לפי הדין כמי שקיבל את ההודעה.	✓